

Clara Goessen zal voor eeuwig en altijd een heks blijven

Clara Goessen, de enige heks die op de brandstapel belandde in Antwerpen, krijgt geen eigen straatnaam. Zelfs een plek op de reservelijst wordt haar niet gegund, tot ontzetting en spijt van stadsgids Water Clement (65), die nochtans een uitvoerig dossier had voorbereid om Clara hetzelfde eerherstel te geven als wat de stad Lier vorig jaar aan haar 'heksen' gaf.

De vermeende heksen Anneken Faes Brosis, Anna Cops en Cathelyne Van den Buleke werden in 1590 zwaar gefolterd en tot bekentenissen gedwongen in Lier. Anneken en Anna kregen lichte straffen, maar Cathelyne werd echt op de brandstapel verbrand. Lier plaatste al een zogenaamde heksensteen ter nagedachtenis op de Grote Markt, met uitleg. Het college van burgemeester en schepenen gaf haar officieel eerherstel.

1603

De enige in Antwerpen ter dood veroordeelde heks die op de brandstapel werd gezet, was Clara Goessen. De terechtstelling op de Grote Markt vond plaats op 22 augustus 1603. In navolging van de oproep "meer vrouw op straat" voor meer vrouwelijke straatnamen en om Clara hetzelfde eerherstel te geven als Cathelyne, diende stadsgids Walter Clement (65) uit Brecht vorig jaar een goed gestoffeerd dossier in bij de straatnamencommissie van de stad Antwerpen. Tot zijn grote teleurstelling kreeg hij nu te horen dat Clara's naam niet weerhouden wordt, omdat haar band met Antwerpen te vaag en te weinig historisch onderbouwd is.

"Er zijn onvoldoende bewijsbare historische referenties gevonden die een voldoende band met de stad aantonen om in aanmerking te komen. Hierdoor kunnen wij de naam helaas niet laten opnemen in de reservelijst", luidt het oordeel van de Antwerpse straatnamencommissie.

"Onbegrijpelijk"

"Deze beslissing en zeker de argumentatie kan ik niet begrijpen, omdat de processtukken aanwezig waren in het dossier, met toevoeging van de opnames in werken van andere auteurs over heksenvervolgingen", zucht Clement, die als gids gespecialiseerd is in ketters, beulen en heksen, en ook lezingen hierover geeft. "Vooral bij vrouwen is het een populair thema", zegt Clement. "De informatie over Clara komt uit het Rijksregister in Brussel en het Algemeen Rijksarchief in Brussel. Vorige zomer was er nog een publicatie in het tijdschrift *Antwerpse Tijdinghen*. Dus niet uit het FelixArchief, maar het feit dat ze terechtgesteld werd als heks in Antwerpen is ontegensprekelijk. Spijtig, zo is Antwerpen een van de weinige steden waar men een-

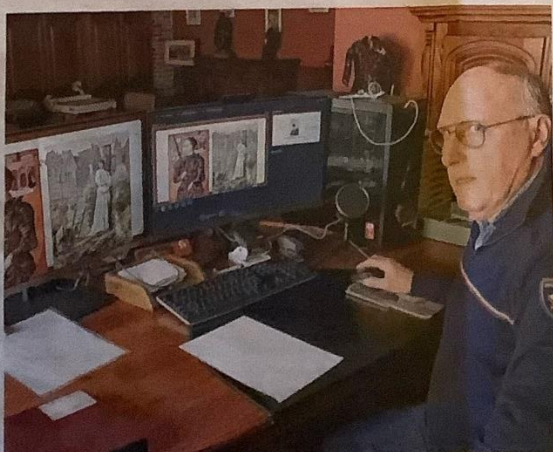

Heksenverbranding op de Grote Markt. FOTO RR

Walter Clement

Stadsgids

"Indertijd zijn zeventien heksen voor de Antwerpse vierschaar verschenen, maar de meesten werden veroordeeld tot een bedevaart naar Santiago de Compostella. Alleen Clara werd effectief veroordeeld tot de brandstapel."

Walter Clement met op zijn computer prenten van Jeanne d'Arc, die ook als 'heks' werd verbrand, omdat ze mannenkleden droeg.

FOTO KOEN FASSELER

maal veroordeeld als heks deze titel ten eeuwige dage draagt. De Schotse premier Nicola Sturgeon heeft zich vorige dinsdag in het

parlement op de Internationale Vrouwendag nog postuum geëxcuseerd bij de duizenden mensen - vooral vrouwen - die werden

of rood haar, riskeerden het om beticht te worden van hekserij."

Het proces van Clara Goessen gebeurde onder politieke druk van de aartsbisschop. Haar bekentenissen legde Clara af na zware martelingen, die plaatsvonden in de kelder van Het Steen, in het bijzijn van de Antwerpse schout Hendrik Varick, de beul en twee wethouders.

"Ze kreeg een ijzeren halsring met een binnerring van pinnen", weet Clement. "Deze ring werd aan vier hoeken van de folterkamer met koorden vastgemaakt. Clara moest dan plaatsnemen op een driepikkel en bij de minste beweging drongen de pinnen in haar hals."

Voorafgaand aan deze martelingen werd zij volledig ontkleed en kaalgeschoren, om haar te onderzoeken op zogenaamde duivelstekens, zoals een vlekje of een wrat, waar de beul dan in prikte.

Clara bekende verschillende keren seks te hebben gehad met haar duivel Roelandt. Ze vloog eraartoe op een stok die met zalf was bestreken. Ze bekende ook deel te nemen aan heksenabbats en de duivel te hebben opgeroepen via doodshoofden.

Gemiste kans

De rechtbank of vierschaar had maar één zitting nodig om een vonnis te vellen. "Indertijd zijn ongeveer zeventien heksen voor de Antwerpse vierschaar verschenen, maar de meesten werden veroordeeld tot een bedevaart naar Santiago de Compostella of naar Rome. Alleen Clara werd effectief veroordeeld tot de brandstapel, maar met de 'genadedood' van de wurging vooraf. Sprak ze onvoldoende Antwerps? Ik vind het ontzegen van een straatnaam aan deze onschuldige vrouw echt een gemiste kans."

Walter Clement hoopt dat ze als eerbetoon misschien toch nog een gedenkplaat kan krijgen aan Het Steen of aan de Scheldekaaien op de hoek van de Zakstraat en de Mattestraat, waar restanten van de vierschaar werden opgegraven. Of alsnog een heksensteen op de Antwerpse Grote Markt zoals in Lier.

Penisbomen

De stadsgids wijst erop dat de aandacht voor de middeleeuwse 'heksen' en hun triest lot overal aan interesse wint. Zo heeft de Nederlandse stad Oudewater de heksenwaag in ere hersteld, waar van de 16de tot in de 18de eeuw personen werden gewogen die van hekserij werden beschuldigd. "Men dacht toen dat heksen zoals duiven holle beenderen hadden, om te kunnen vliegen. Heksen werden ook beticht van het stelen van penispen. Er werd gewag gemaakt van heuse penisbomen waar ze al hun fallussen verzamelden. Voor de mannen was dit uiteraard een schrikbeeld."

KRISTIN MATTHYSSEN